

Park Narodowy Gór Skalistych i Tatrzańskie Parki Narodowe: współpraca między kontynentami i kulturami

Judy Visty¹, Ben R. Bobowski¹, Mark Fiege², Vaughn Baker¹

¹) Park Narodowy Gór Skalistych, ²) Uniwersytet Stanu Kolorado

Wstęp

W 2007 r. Park Narodowy Gór Skalistych (PNGS) zawarł formalną umowę o współpracy z Tatrzańskim Parkiem Narodowym (w Polsce: TPN) i Tatrzańskim Parkiem Narodowym (na Słowacji: TANAP). Te trzy parki cechuje podobne środowisko: lasy iglaste rosnące na dużych wysokościach, tundra alpejska i obszary podmokłe, zamieszkałe przez wiele blisko ze sobą spokrewnionych gatunków. Wyzwaniem dla wszystkich tych parków jest wielka liczba odwiedzających: rocznie ok. 3 miliony w PNGS i ok. 6 milionów w obydwu parkach tatrzańskich. Parki przeprowadziły wymianę pracowników i podzieliły się informacjami dotyczącymi: monitorowania zmian klimatycznych, zarządzania odpadami pozostawionymi przez człowieka w obszarach nieudostępnionych, technik budowy szlaków, rewitalizacji i zarządzania krajobrazami o znaczeniu kulturowym, podnoszenia kwalifikacji pracowników, programów dla wolontariuszy, wartości środowiska naturalnego, kwestii praktycznych z dziedziny leśnictwa, ochrony bioróżnorodności itp. Współpracę podjęli też naukowcy z Uniwersytetu Stanu Kolorado, Uniwersytetu Północnego Kolorado i krakowskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Plan dalszej współpracy zakłada wymianę pracowników parków i doktorantów, stworzenie internetowego programu dla uczniów szkół średnich służącego porównywaniu parków, a także spotkanie poświęcone opiece nad zasobami przyrody w 2010 r. Dzięki temu porozumieniu w Parku Narodowym Gór Skalistych zapoznano się z europejskim podejściem do problemów parków narodowych. Współpraca z PNGS może pokazać nam metody osiągnięcia celów w zglobalizowanym świecie. Jednym z mierników sukcesu niech będzie fakt, że na podstawie obserwacji naszych działań, inne polskie parki narodowe zaczęły szukać możliwości podobnej współpracy z parkami USA.

Historia

Historia współpracy między parkami

- członkowie zarządu TANAP odwiedzili Park Narodowy Gór Skalistych, gdzie zapoznawali się z metodami zarządzania parkiem (grupa VIP-ów ze Słowacji; październik 2006, TANAP, jesień 2007 i kwiecień 2008)
- pracownicy TPN odwiedzili Park Narodowy Gór Skalistych również w celu zapoznania się z metodami zarządzania parkiem (październik 2008)
- pracownicy Parku Narodowego Gór Skalistych odwiedzili obydwa tatrzańskie parki, aby poznać zasady zarządzania tego parku (wrzesień 2007, kwiecień 2009)
- 12 września 2007 r. zawarto umowę o współpracy między obydwojma Tatrzańskimi Parkami Narodowymi i Parkiem Narodowym Gór Skalistych. Umowa ta obejmuje wymianę informacji i wiedzy praktycznej z wielu dziedzin, m.in.: zarządzania zasobami, nauki, kształcenia ekologicznego, „przyjacielskich” grup wsparcia, programów dla wolontariuszy, zarządzania turystyką i rekreacją oraz wymiany informacji

Zaangażowanie Departamentu Stanu USA

Ambasada USA w Warszawie i Konsulat Generalny USA w Krakowie aktywnie wspomagają kontakty między parkami siostrzanyimi. Pracownicy konsulatu pomogli m.in. zorganizować konferencje, zapewniając tłumaczenia symultaniczne, Ambasada USA w Polsce zamieściła notkę z konferencji na swojej stronie internetowej krakow.usconsulate.gov.

Z powodu zmian w zarządzie parku słowackiego, po zawarciu umowy o współpracy, kontakty z parkiem czeka wiele wyzwań, m.in. bariera językowa i niezajomość nowej ekipy. Ambasada USA w Bratysławie odegrała w tej sytuacji istotną rolę, pomagając Parkowi Narodowemu Gór Skalistych powtórnie nawiązać owocną współpracę z nową administracją TANAP. Wsparcie więc obydwu ambasad miało zasadnicze znaczenie dla wytworzenia i podtrzymania współpracy naszych parków.

Co nas łączy

TANAP i TPN to spektakularne parki wysokogórskie usytuowane w słowackich i polskich Karpatach. Parki obejmują teren leżący na granicy obydwu krajów, o powierzchni ok. 1080 km², czyli obszar odpowiadający Parkowi Narodowemu Gór Skalistych w Kolorado. Słowacka część parku nazywa się Tatrzański Narodny Park i pozostaje w gestii słowackich odpowiedników amerykańskich National Park Service (NPS) i Forest Service. Polski park funkcjonuje pod nazwą Tatrzański Park Narodowy i jest zarządzany przez organizację podobną do NPS.

PNGS, TANAP i TPN łączą liczne podobieństwa geologiczne i morfologiczne, a przede wszystkim dominujące góry wyrzeźbione przez lodowce oraz ekosystemy – od tundry alpejskiej i górskiej po obszary lasów łęgowych. Ponadto na terenie parków występuje wiele identycznych bądź podobnych gatunków flory i fauny. Wszystkie trzy są też odwiedzane przez podobną liczbę turystów (ok. 3 miliony rocznie), a pozostawiane przez nich ślady należą do wspólnych problemów. Pracownicy parków współpracują w wielu kwestiach związanych z zarządzaniem, znajdujących się w centrum uwagi wszystkich stron. Dzięki temu, że przed trzema parkami stoją podobne wyzwania, dzielenie się wiedzą wszystkim przynosi znaczne korzyści.

Wspólna tematyka to:

- wymiana naukowa, koordynowana przez pracowników Uniwersytetu Stanu Kolorado w celu stworzenia programu badawczego, odpowiedniego dla wszystkich parków
- wpływ zanieczyszczenia powietrza na ekosystemy górskie
- widoczność; skutki lokalnych mgieł
- duża liczba odwiedzających i kwestie związane z zarządzaniem nimi
- inwazje pasożytów z podrodziny korników w dużych drzewostanach
- konflikty dotyczące korzystnego dla ludności lokalnej wykorzystania obrzeży
- wyzwania związane z zarządzaniem przyrodą
- zarządzanie specjalnymi formami użytkowania parku
- jakość wód
- zarządzanie ekosystemami i wynikami intensywnej działalności człowieka w obrębie i poblizu parku, m.in. presja związana z rozwojem
- zarządzanie opłatami
- system transportu
- usługi komercyjne dla zwiedzających
- wykorzystanie obszarów mało uczęszczanych
- programy dla wolontariuszy oraz programy partnerskie
- tłumaczenia i kształcenie, w tym programy dla młodzieży
- kształcenie ekologiczne

Konkretne przykłady współpracy: TANAP boryka się ze skutkami wiatrołomu z 2004 r., który powalił 5 milionów drzew, radykalnie zmieniając krajobraz (i powodując konieczność zwózki powstałego drewna). PNGS walczy obecnie ze skutkami zniszczeń – sięgających do 90% w zachodniej stronie parku – sosen wydmowych, spowodowanych przez chrząszcza *Dendroctonus ponderosae*. Obydwa problemy pozwalają na wymianę informacji i wzajemne uczenie się.

TANAP, TPN i PNGS

Najświeższe kontakty

Vaughn Baker, dyrektor Parku Narodowego Gór Skalistych przewodził zespołowi, złożonemu z przedstawicieli parku i naukowców z Uniwersytetu Stanu Kolorado, w ramach umowy o współpracy parków siostrzanych między Parkiem Narodowym Gór Skalistych (PNGS), Tatrzańskim Parkiem Narodowym na Słowacji (TANAP) i Tatrzańskim Parkiem Narodowym w Polsce (TPN). Wszystkie trzy parki są Międzynarodowymi Rezerwatami Biosfery. Z okazji Dnia Ziemi w 2009 r., wspólnie z Konsulatem Generalnym USA w Krakowie, parki zorganizowały konferencję, której celem była promocja współpracy międzynarodowej, wsparcie działalności parków oraz wymiana doświadczeń i podniesienie poziomu szkolenia personelu. Cele te osiągnięto poprzez wymianę wiedzy, informacji, danych, technologii oraz doświadczeń technicznych i merytorycznych. Uczestnicy przeprowadzili także prezentacje o bardzo zróżnicowanej tematyce.

Cele międzynarodowej konferencji

- porównanie środowiska i zarządzania trzema parkami – rezerwatami biosfery; tematy dotyczyły problemów przyrody ożywionej i nieożywionej, wartości kulturowych, znaczenia gospodarczego i struktury zarządzania
- przykłady zastosowania nauki w podejmowaniu decyzji; tematyka interesująca strony obejmowała energię odnawialną, ekologię leśną (szkodniki – korniki), jakość powietrza i zmiany klimatyczne, a także ochronę środowiska naturalnego oraz ekologię drapieżników i zarządzanie nią
- omówienie priorytetów przyszłej współpracy

Kolejne kroki

- zorganizowanie wizyty obecnie urzędującego zarządu TANAP-u w USA i Parku Narodowym Gór Skalistych, być może przy okazji dwuletniej konferencji badawczej w 2010 r.
- określenie potrzeb i obszarów tematycznych, którymi zajmą się eksperci stron
- zorganizowanie wymiany informacji merytorycznych
- umożliwienie ekspertom pracy w terenie w parkach siostrzanych (rozpoczęcie programu wymiany pracowników planowane jest na jesień 2009 r.)

Wnioski

Z uwagi na podobieństwa pomiędzy dwoma Tatrzańskimi Parkami Narodowymi i Parkiem Narodowym Gór Skalistych, zarówno w zakresie geografii, jak i zarządzania, a także dzięki relacjom, które do tej pory wytworzyły się między kierownictwem parków, wysoce pożądane jest podtrzymywanie i dalszy rozwój szeroko rozumianej wymiany między naszymi światowej klasy parkami narodowymi.

Uczestnicy konferencji: pracownicy parków i przedstawiciele ambasad w Polsce i na Słowacji